

Priloga k listu
za leto 1904
v Mariboru
v tiskarni
za leto 1904
za leto 1904
za leto 1904

Priloga k listu
za leto 1904
v Mariboru
v tiskarni
za leto 1904
za leto 1904
za leto 1904

Priloga k listu
za leto 1904
v Mariboru
v tiskarni
za leto 1904
za leto 1904
za leto 1904

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Priloga k listu
za leto 1904
v Mariboru
v tiskarni
za leto 1904
za leto 1904
za leto 1904

Priloga k listu
za leto 1904
v Mariboru
v tiskarni
za leto 1904
za leto 1904
za leto 1904

Priloga k listu
za leto 1904
v Mariboru
v tiskarni
za leto 1904
za leto 1904
za leto 1904

Priloga k listu
za leto 1904
v Mariboru
v tiskarni
za leto 1904
za leto 1904
za leto 1904

Štev. 46.

V Mariboru, dne 17. novembra 1904.

Tečaj XXXVIII.

Narodno šolstvo v ptujskem okraju.

iz ptujskega okraja, dne 13. nov.

Danes so prišli v Ptuj spodnještajerski nemški poslanci na posvetovanje. O čem so se posvetovali, seveda ne vemo. A da niso storili sklepov, ki bi naj prinesli hasen slovenskemu ljudstvu, o tem smo vsi prepričani. Saj je vse njihovo delovanje naperjeno na to, kako zatreti slovensko narodnost na lepem Štajerju in položiti naše krasne kraje v roke nenasiljivih Nemcev.

Nemci se pridno posvetujejo o bodočem svojem delovanju, mi Slovenci pa — vsaj po mojem nemerodajnem mnenju — mnogo premalo. Na srcu mi je posebno bodočnost našega narodnega šolstva v ptujskem okraju. Se vedno slišim besede, ki jih je izgovoril ob zmagi Nemcev v okrajnem zastopu pek in župan Ornik, da kmalu tudi za šolstvo napoči nova doba. Mislil je s tem na čas, ko bodo prišli Nemci tudi v okrajni šolski svet ter začeli vihteti svoj nemški bič nad našim narodnim učiteljstvom in šolstvom.

Nemci bodo delovali na to, da nam raznarodijo učiteljstvo in nam ponemčijo šolstvo. Značajni in narodni učitelji se bodo preganjali, slovenski jezik se bo iztiraval, kakor tujec iz naših šol. Ugonobitev našega ljudstva, to bodo hoteli in dosegli Nemci, ako se pravočasno ne postavimo po robu ter ne branimo svojih pravic.

Okrajni šolski svet bo prišel Nemcem v roke, v tem se ne da nič več spremeniti. A

okrajni šolski svet ne bo mogel izgnati vsaj materinega jezika iz naših šol in nam vsiliti tuje jezike, ako bodo storili le krajni šolski sveti svojo dolžnost. Za to pa moramo skrbeti, da bo večina v krajnih šolskih svetih vedno vestna in narodnozavedna.

Najboljše bi bilo po mojem mnenju, da bi se ustanovil v Ptuj nekak narodni odbor, kateremu bi naj bila skrb za krajne šolske svete izročena. Pazil bi, kdaj je v tem ali onem kraju volitev za krajni šolski svet, skrbel za potrebno agitacijo pred volitvijo ter dajal krajnim šolskim svetom vsa potrebna pojasnila! Upamo, da bo vaš list kmalu prinesel vest o ustanovitvi takega, gotovo neizmerno potrebnega odbora!

Obstrukcija jim ne diši.

Nemci se ne morejo pomiriti zaradi obstrukcije slovenskih poslancev, kajti sedaj so nemški poslanci razkrinkani pred vsemi ljudmi, ki kaj mislijo. To dobro vedo tudi nemskutarji, a svoje slepe ovne hočejo še vendar premotiti. Praviijo jim, slovenska obstrukcija je kriva, da se za Slovenski Štajer ni nič storilo. Toda ravno narobe je prav, ker se za Slovenski Štajer nič ni zgodilo, zato se je začela obstrukcija.

Obstrukcija slovenskih poslancev se je začela dne 4. novembra. Deželni zbor pa je zboroval že od 26. septem. Zakaj pa Nemci v času od 26. septem. do 4. novem. niso nič storili? Zato, ker ne marajo Slovenskega Štajerja.

Poslanec Robič je dne 9. t. m. izjavil v imenu vseh slovenskih poslancev, da slovenski poslanci ne bodo več obstruirali, če se razpravlja o gospodarskih predlogih. In res! Dne 9. t. m. je bilo posvetovanje o novem lovskem zakonu, in slovenski poslanci niso obstruirali.

Dne 4. novembra se je začela slovenska obstrukcija, dne 10. novem. pa so poslance že poslali domov. Nemci prej v teku več ko enega meseca niso nič storili za kmeta in delavca, samo sedaj kričijo, da bi se od 4. do 10. nov. vse zgodilo. Ali še veste, kako je Stiger molčal? Ali veste, da Ornik za Slovence nič ni storil? Ali ne veste, da Stallner ni menda dvakrat govoril v deželnem zboru za svoje volilce? Imeli so čas od 26. sept. do 4. nov., a niso nič storili. Sedaj ko je trajala od 4. do 10. nov. slovenska obstrukcija, sedaj praviijo, da bi vse storili. Poznamo se, strici! Sedaj vam prede, zato se izgovarjate. Ako bi pa Slovenci ne obstruirali, bi pa rekli, bomo že pozneje kaj storili. Izgovor imate vedno pripravljen, toda poznamo se!

Zakaj so slovenski poslanci začeli z obstrukcijo? Ker nemški poslanci niso nič dovolili za Spodnji Štajer in so začeli dne 4. nov. posvetovanje o proračunu. Slovenci niso pripustili sklepanja o proračunu, ampak so zahtevali posvetovanje o gospodarskih predlogih. Slovenska obstrukcija je torej le pokazala jasno in neoporekljivo, kdo je kriv, da se za Slovenski Štajer nič ne zgodi.

Nemški poslanci so krivi, da se ne regulirajo reke in potoki na Sloven. Štajerju. Nemški poslanci so krivi, da za prenov-

Listek.

Po potu molitve in spoznanja.

(Pripoved. — Iz hrvaškega prevel I. V. Starogorski.)

(Dalje.)

»O ne, ne, ni to človek... ampak naš hišni pes, naš zvesti Šarko«, odvrne ona. Ko sva se ločila, sem zapazila, da dirja on proti meni. Ko sem padla v vodo, sem čutila, da me nekdo vleče. Šarko se je zalotel za mano in me vlekel k obali. Moj krik, ko sem padla v vodo, je slišal nek delavec. On me je potem izvlekel iz vode, ker pes ni imel te moči. Nato me odneso onesveščeno domov. Na psa ni nikdo mislil. On, ves utrujen, se utopi in malo prej ga prineso mrtvega domov.«

»Ubogi moj Šarko!« reče Milovič, ko je žena izvršila svojo povest. »Vendar hvala srečni usodi, ki te mi je rešila, dočim sem te štel že med mrtve.«

»Reci raje: Hvala predragemu Bogu, ki je vse tako čudovito naredil!« reče mu gospa in ga milo pogleda. »Čuj, tisti trenutek, ko sem mislila, da mi bije zadnja ura, sem zavpila iz dna srca: Jezus, Marija in Jožef, pomagajte mi, rešite me! In glej! moj klic ni bil brez uspeha. Oh, da bi se ti hotel

uveriti, da me je rešila edino le božja dobrotla!«

Milovič obmolke in gleda zamišljeno v tla. Gospa Liliija ga prime za roko, gledaje ga v lice, da vidi, kak učinek so naredile njene besede. Zdelo se ji je, da so se mu oči zalile s solzami. Pokaže mu sliko svete Družine in mu reče:

»Poglej, Vladko, ona sv. Družina je bedela nad našo hišo, da ni mati prerano umrla. Sedaj čaka, da se oče spreobrne in postane zopet veren. Mar ni res?«

»Ne muči se z mnogim govorjenjem, draga Liliija«, odvrne tovarnar, »to utegne tvojemu zdravju škodovati. Treba, da pogledam v tovarno in te za nekaj časa ostavim.«

Žena pogleda žalostno za njim. Zapustilo jo je upanje, da bi njene besede delovale na moža in žalostno povesi glavo. Ali za hip upre svoje oči v sliko sv. Družine in zaupno moli: »Nikdar ni prepozno, dokler bedi nad nama Jezus, Marija in Jožef! Zato ne neham nikdar klicati k vam: Ganite srce mojega moža, da bo zopet veren in vam izkazoval čast!«

Milovič je med tem pozval oskrbnika svoje tovarne, da poižve, kako je nastal požar. Oskrbnikove vesti so bile v resnici žalostne, ali Milovič ne obupa. Pripravljen je bil, da se bori s silo zoper svojo nesrečo in zaupno

je gledal v bodočnost. Saj mu je njegovo vse, mila soproga, rešena.

III.

Huda nesreča, žalost in skrb je obiskala ta dan hišo Milovičevo in ni se dala več odpraviti. Gospa je jela bolehati radi strahu in prehlajenja. In njeno zdravje je bilo zelo slabo. Morala je leči v postelj. Stari domači zdravnik se je trudil, da najde zdravila njeni boleznim.

Zraven skrbi za zdravje svoje žene je tlačila Miloviča še druga skrb, namreč, da obdrži svojo tovarno. Na njegovo veliko žalost ni mogel popraviti tega, kar mu je uničil ogenj. Naročniki so pretili s tožbami, kar bi gotovo uničilo dober glas njegove hiše. Milovič ni imel miru. Po dnevu je bil neprestano v pisarni, se mučil, računal in dopisoval, a zvečer je stal zraven bolne žene. Njeni potrpežljivosti se ni mogel načuditi.

Nekega večera, ko se je vrnil iz tovarne domov k bolni ženi, vidi, kako ona sklepa roke štiriletnemu Milanu in moli z njim večerno molitev.

»Draga Liliija, ne muči se toliko«, ji reče, »vse to ti škoduje!«

»Ali je resnica?« mu odgovori ona in se nasmehne. Ko pa on znova potrdi, mu reče: »Mogoče, da mi škoduje, ali tega ne

ljenje vinogradov ne dobe vinogradniki nobene podpore v brezobrestnih posojilih. Kakih 200.000 K bi morali dobiti, a jih ne bodo, ker nemški poslanci o gospodarskih rečeh niso hoteli nič slišati.

Nemški poslanci so tudi krivi, da ne bodo slovenski posestniki za škodo po povodnji in toči nobene podpore dobili.

Slovenska obstrukcija je pokazala svetu prave krivce, zakaj se za Slovenski Štajer nič ne zgodi, in zato Nemcem-krivcem slovenska obstrukcija ne diši. Vsi nemški listi in posebno »Štajerc« se bodo trudili to prikriti, a ne bo šlo. Resnica ostane resnica!

Zadruge nimamo.

V zadnji številki »Narodnega Gospodarja«, glasila »Zadružne zveze« na Kranjskem, čitamo zanimivo poročilo o nameravani državni pomoči za kraje, ki so trpeli valed suše in drugih nim. Vlada je dovolila za prvo leto 500.000 kron, katere naj poljedelsko ministarstvo razdeli. Vlada pa ni imela nikakih poročil iz slovenskih pokrajin. Mislili so, pri vladi, da je pomanjkanje krme le v Istriji in Dalmaciji. Še le prizadevanju »Zadružne zveze« v Ljubljani oziroma njenega odposlanca, se je zahvaliti, da je sprejeta tudi Kranjska med dežele, ki trpe letos pomanjkanje krme. Štajerska in tudi Koroska pa nista zaznamovani med temi deželami. In zakaj ne? Prvič je temu krivo naše namestništvo, ki se ne pouči o razmerah ter ne poroča o pomanjkanju po deželi in ne zahteva podpore. Seveda je od suše in povodnji najhuje prizadet južni, slovenski del Štajerske in za tega se nemški vladi pač ni treba brigati! Slovenski deželni poslanci so sicer našo deželno vladu potom interpelacij in predlogov zadosti opozorili, kako stoji gospodarske razmere na Spodnjem Štajerskem. O teh predlogih bi se moralo javno razpravljati in sklepati v deželnem zboru. A nemška večina niti pustila ni, da bi prišli dotični predlogi v zbornici v pretresovanje in da bi se moglo o njih glasovati, ker se jim je mudilo le s proračunom. Zato lahko trdimo, da so nemški poslanci požrli državno podporo za Slovence. V drugi vrsti smo si pa mnogo tudi sami krivi. Zakaj se kmetje ne združimo? Ko bi imeli, kakor na Kranjskem, »Zadružno zvezo«, gotovo bi se bila ista za nas spodnjestajerske kmete ptegnila in dobili bi podporo.

Iz tega se torej vidi, kolike koristi je združitev kmetov. Vedno in povsod velja pregovor: Sloga jači, nesloga tlači! Imamo

morem pustiti, da bi šel Milan spat brez molitve. Sveta dolžnost vsake matere je, da stori, da ji otroci molijo večerno molitev — Bog zna, kako dolgo bo imel naš Milan svojo mater!

Milovič tolaži svojo ženo, govoreč ji, da kmalu ozdravi. V prejšnjem času bi se gotovo razjezil, ali pa vsaj porogal svoji dobri ženi, ali sedaj ni mislil na to. Težke skrbi so potlačile njegov ponos.

»Vsekako priznavam, da je lepo videti mater, ako moli s svojim detetom... ali ti si bolna...«

»V resnici, to je najlepša, najsvetejša materina dolžnost«, odgovori mu Lilija, »in gotovo je tvoja pokojna mati tudi tako delala s teboj.«

Milovičeve oči se zalijejo s solzami.

»Oh seveda«, reče zamišljeno. »Moja dobra mati! Kolikokrat me je vzela v naročje, mi sklepala roki ter me učila moliti besedo za besedo!«

»Ker pa ti sodiš, da sem jaz za to prešlaba, te prosim, izpolni ti zame to dolžnost«, reče smehljaje bolnica. »Moli ti z Milanom!«

»Jaz?« vzklikne on prestrašen.

Ali žena ga prosil: »Daj, stori mi to ljubav, prosim te. Jaz se čutim zelo zmučeno; ne morem.«

Kaj naj sedaj stori? S težkim srcem

sicer v Gradcu nekako zvezo, katera se pa le briga bolj za nemške kmete kakor pa za slovenske. Postavimo se torej na lastne noge! Združimo se!

Deželni zbor štajerski.

Gradec, 10. nov. 1904.

Deželni zbor se je odg. dil. ne zaključil, v četrtek 10. novembra. Deželnega proračuna za l. 1905 ni dognal. Zakaj se je to zgodilo, cenjeni bralci lahko vganete. Nemški gospodje niso privolili slovenskemu prebivalstvu nijedne narodne drobtinice; slovenskih poslancev je pa v deželnem zboru zdaj ravno zadosti, da zamorejo zavreti kolesa na nemškem vozu. Zadaži »Slov. Gospodar« je naznanil, zakaj so naši poslanci začeli obstrukcijo v deželnem zboru. Nemška večina je pričakovala do zadnje ure, da slovenski poslanci vendar morda odstopijo od svojega početja; a želja se njej ni izpolnila. Naj manjša zahteva slovenskih poslancev je bila, da se nam na deželne stroške ustanovi kmetijska šola z enim letnikom in slovenskim podučnim jezikom. »Ne! Slovincem ne smemo nič dovoliti!« se je glasil odgovor. »Dobro! mi pa Nemcem ne dovolimo, da bi mogli pod streho spraviti deželni proračun za prihodnje leto.« Zato so vsigali slovenski poslanci pri vsaki točki deželnega proračuna spreminjvalne predloge ter zahtevali glasovanj: po imenih. Nemškemu kmetom je bilo posebno ležeče na tem, da se sklene nova lovska postava. »Dobro!« so rekli slovenski poslanci, »ta zakon bo v prid tudi slovenskim kmetom.« Zato so naši poslanci privolili v to obravnavo. V četrtek opoldne je bila tajna seja deželnega zbora, v kateri se je sklenilo, najeti pod jako ugodnimi pogoji posojilo z 12 milijoni kron. S tem zneskom se bo zidala nova javna bolnišnica v Gradcu in se bojo poravnala brezobrestna posojila za prenovitev vinogradov. Zvečer istega dne so bile na dnevnem redu cesta in železnice. K besedi se oglasi samo le poslanec Žičkar. Spomnil je deželni odbor na neko pozabljeno cesto v kozjanskem okraju. Že leta 1897 je sklenil deželni zbor, naj se preiskuje, jeli cesta od Lisične do Sv. Urbana potrebna. Preiskave so se sicer doguale, cesta bi se lahko stavila, a deželni odbor je djal, da on ne more oskrbeti načrta za to cestno stavbo. Imenovani poslanec je toraj opomnil deželni odbor na to prepotrebno zadevo. Nato bi se imelo vršiti glasovanje po imenih, kakor so zahtevali slovenski poslanci. Tu se vzdigne cesarski namestnik ter reče: »V imenu Nje-

govega Veličanstva naznanjam, da se deželni zbor odgodi.« Na to izjavo smo bili vsi pripravljeni. Deželni zbor je prenehal svoje delo; lahko se skliče zopet vsaki čas, da se delo dokonča. Odseki so pripravili ogromno dela, katero lahko vsaki čas dožene deželni zbor. Ko bi cesarski namestnik bil zaključil deželni zbor, bi bil položaj čisto drugačen. Vse delo, katero so pripravili odseki, bi bilo za nič; vse bi se moralo začeti zopet iz novega. Zato se tudi pričakuje, da se deželni zbor snide koncem decembra, da vsaj dovoli začasno pobiranje deželnih doklad za prihodnje leto. Če se Nemci spametujejo, bojo k temu privolili tudi slovenski poslanci. V tem zasedanju so pokazali slovenski poslanci, da brez njih v deželnem zboru štajerskem Nemci ničesar ne premorejo. To je slovenskim poslancem mogoče sedaj, ko jih je 10; v manjšem številu ne bi mogli zavreti nemškega voza. Z nami morajo od sedaj naprej računati tudi naši najhuji nasprotniki.

Rusko-japonska vojna.

Na suhem.

Na bojnem polju v Mandžuriji se ni nič spremenilo. Obe armadi si stojita v utrjenih stališčih nasproti ter samo s prednjimi stražami in poizvedovalnimi četami nadlegujeta jeden drugo. Ojama vedno silneje zahteva pomožnih čet. Gotovo mu še vroče prihaja, vkljub temu, da je huda zima. General Kuroki je bil ranjen na nogi ter še baje ni okreval. Listi so že pisali, da je umrl, kar pa japonska uradna poročila zanikajo. Reka Hun, ki loči obe armadi, je začela zamrzovati.

Na morju.

Iz Petrograda se poroča, da je Rusija kupila od neke prijateljske države več vojnih ladij za 70 milijonov rubljev. Te ladje se medpotoma pridružijo baltiskemu brodogradu. Ena oklopnica, ki je dobila ime »Svjatoslav«, in ena torpedovka sta se še pridružili baltiskemu brodogradu v Sredozemskem morju.

Baltiško brodogradje pluje proti Vzhodni Aziji po poti, katera se skrbno prikriva. Nekateri pravijo, da bodo plule oklopnice in večje križarke okoli južne Afrike, majhne križarke in torpedovke pa skozi kanal Sues. Prave poti pa nihče ne ve. S tem se hoče brodogradje obvarovati pred nadaljnimi napadi od Japoncev najetih parnikov.

Novo rusko brodogradje je na potu v Vzhodno Azijo. Drugo baltiško brodogradje, obtoječe iz najnovejše križarke »Oley« in večjega števila torpedov in torpednih lovcev dospe

vzame Milovič svojega sinka, ki je držal še vedno sklenjeni ročici ter ga posadi na svoja kolena. Žarno ga poljubivši začne moliti z njim večerno molitev. Najprej Očenaš, potem molitev k svetemu angelju varihu in naposled molitev Gospodu, da ga po noči štiti in brani — vse tako, kakor se je spominjal iz svoje mladosti.

Čudno je bilo Miloviču pri srcu.

Ko je s sinkom molil besedo za besedo, so mu nehoti rojili po glavi spomini mladih dni. Vesela in srečna doba! Kako bogoljuben je bil v mladosti; kako radostno je poslušal v cerkvi sveto mašo. Kako je njegovo srce takrat goreče molilo! Nepopisno radost je občutil na dan prvega sv. obhajila!

Globok vzdih se mu izvije iz prsi. »Bilo, pa prešlo — za vedno prešlo!«

Vsak dan je molil s svojim sinčkom. A žena mu je radostno govorila: »Glej ga, kako lepo zna!«

Milovič ji ni odgovoril. Ni hotel razjasniti soprogi svoje notranje muke in borbe, koje mu je povzročevalo večerno molenje. On je prevzel to težko nalogo le njej v ljubav. Z druge strani se mu je pa dopadala ženina bogoljubnost. Preje je bil po večerih vedno v gostilni in nikdar ni pomislil, kako milino ima v sebi obiteljski krog. Gospa Lilija se ni mogla dovolj načuditi, da zna njen

mož to nalogo tako krasno voditi. Po teh stvareh je upala, da bo postal zopet veren in bogoljuben.

Bolnica je trepetala od svete radosti. Mar je zadnja nesreča delovala resnilno na srce Vlatkovo? Oh, kako bi se zahvalila Gospodu, ki s svojo mogočno roko bije in kaznuje, da zopet ozdravi! Kaj je njej do blaga in zlata, ako pa ji je mož nevernik. In vendar, ako je potreba, rada žrtvuje svoje življenje, samo da reši dušo svojega moža!

Nekega večera, ko je prišel Vladko k njej, ga prime za roko in pravi: »Imam te, dragi Vladko, nekaj velikega prositi.«

»Povej samo, in če bo mogoče, ti vse storim«, reče ji on.

»Torej; jaz molim vsaki dan prelepo molitev k sv. Družini — in zaobljubila sem se, da je noben dan ne opustim, ker sem vpisana v družbo sv. Družine nazarske. Ker so mi pa roke oslabele, ker molim iz molitvenika, te prosim, ali bi mi hotel ti čitati?«

»Če ti je prav, sem takoj pripravljen, da to storim.«

»Presladki Jezus, Ti vladar miru, podaj vsem družinam oni mir, ki si ga ti prinesel na svet, in ki se jedino v jedinstvu s Teboj najde!« tako se prične molitev.

(Konec sledi.)